

M

VAR MED
OCH
HJÄLP

Varje gång du köper M-magasin går en krona till Unicef och Etiopiens barn. I februari överlämnade vi en check på 2009 års kronor: 1 095 000 kronor! Alla reportage som Amelia Adamo och Lena Tallberg skrivit från sina resor till Etiopien hittar du på m-magasin.se

Här omskars sju bebisar i veckan. Nästan ingen av kvinnorna har ett helt underliv. Men sedan fyra år är det slut på den barbariska sedvänjan. Till och med männen har förstått. Det finns hopp! M:s Lena Tallberg har besökt en liten by i utkanten av Addis Abeba i Etiopien.

Av Lena Tallberg
Foto Håkan Elofsson och Unicef

● Blotta tanken på könsstympning är fasansfull. Det är en upplevelse som nästan aldrig beskrivs, trots att man räknar med att 140 miljoner kvinnor i världen har varit med om det och lever med ärr och smärta. Och hur ska män kunna förstå? Män som kanske säger "jamen, män omskärs ju också." Kvinnlig och manlig omskärelse är inte jämförbara. Snarare ska man nog som man tänka sig hur det skulle kännas att få en väsentlig bit av penisens avskuren. Och tänka att tre miljoner pojkar är med om sådan stympning varje år... Let's talk!

Biru Kate är man och vet precis vad omskärelse är. Han har omskurit hur många flickor som helst. Men nu var det fyra år sedan han gjorde det sist. Han är lättad. En sten föll från hans hjärta. Tidigare kunde föräldrar komma till honom vilken tid som helst på *vänd*

Våra döttrar ska slippa könsstympas

forts dygnet för att deras dotter skulle omskäras. Han tyckte aldrig om att utföra handlingen med kniven mot ett gallskrrikande flickebarn och allt blod som rann. Traditionen krävde att han skulle göra det. Han fick heller aldrig betalt.

I dag ägnar han sig åt att leverera byggmaterial till olika byggen och är nöjd med det. Aldrig att han saknar sitt gamla ”jobb”, och det är ingen som har tagit över efter honom. Han och hans grannar har nämligen gemensamt beslutat att sluta med den här mångtusenåriga sedvänjan.

Alldeles där huvudstaden Addis Abeba tar slut ligger denna lilla by som Unicef hoppas ska få många efterföljare. Jag och Håkan Elofsson åker dit med **Tabeyin Gedlu**, som har specialiserat sig på kvinnofrågor.

– Sedan 2005 finns det en lag som förbjuder könsstympning i landet, men de allra flesta känner inte till vilka lagar som gäller, säger hon och påpekar hur svårt problemet är.

– Vi kan inte bara åka runt och säga att människorna gör fel, att de måste sluta. Människor behöver förstå sammanhang på djupet, annars blir det ingen förändring, för all förändring

änklamakerska. Ingen bränner häxor. Och ingen går till doktorn för att åderlåta sig.

Att informera och påverka synen på könsstympning tar tid, berättar Tabeyin Gedlu. När hon åker runt brukar hon använda sig själv som exempel. Hon berättar om sin mamma som fick nio barn och kämpade för att alla skulle få gå i skolan. Tabeyin utbildade sig till barnmorska, fick egen inkomst och kunde försörja tre barn.

– Med hjälp av familjeplanering kan man styra hur många barn man vill ha och orkar med. Det är dyrt att leva, och det lär inte bli billigare, säger hon kraftfullt och vänder sig mot alla åhörare i samlingslokalen.

– Jag har en dotter och hon är inte omskuren. En duktig ung kvinna som kan göra mycket i sitt liv, gifta sig, få barn, arbeta – och det handlar inte om klitoris!

Därefter brukar Tabeyin Gedlu beskriva kvinnokönet och alla dess delar. Hon pratar om befruktning, om graviditet, om förlösning och om sjukdomar, som hiv.

– **Vad tror ni kan hända om man omskar flera flickor samtidigt med**

som styrker att kvinnor ska omskäras.

I byn vi besöker bestämde de alltså för fyra år sedan att helt sluta med könsstympning. De fortsätter att träffas regelbundet för att diskutera ditt och datt. Förändringsarbetet tar inte slut med ett beslut. Nya människor från landsbygden flyttar in. Och känslor måste bearbetas. De som redan är omskurna kan bli deprimerade när de förstår att de stympats.

– Om dialogen verkligen kommer igång, försvinner motståndet rätt snabbt, säger **Zewdnesch Tilaye**, en kraftfull kvinna i 30-årsåldern.

När hon flyttade till byn fick hon en chock. Hon kunde läsa och skriva och visste en del om hälsovård. Men framför allt visste hon av egen erfarenhet.

– Jag led fruktansvärt vid förlösningarna på grund av att jag var omskuren. Jag blödde massivt och kände starkt att det här skulle mina barn aldrig behöva vara med om.

I hennes nya by omskars sju bebisar i veckan. Hon såg också att bebisar dog i onödan av masksjukdomar.

– ”Låt oss sälja vårt hus och sticka”, sa jag till min make. Men jag tänkte om. ”Vi ska inte fly, vi ska förändra.”

Zewdnesch kontaktade regeringen och fick hjälp av Unicef att starta en dialoggrupp i byn. Till sin hjälp fick hon **Marcos Davits**, som på skoj kallas byns ”Obama”. Tillsammans har de hållit i möten, tagit hand om nya invånare och byggt upp en skola. Där får barnen frukost, uniform och skolmaterial. Det märks att de är uppskattade i byn. När de talar kommer det spontana applåder. Och skolan är byns stolthet.

– Skolan är grunden, det är så vi kan påverka våra barns framtid och så småningom få rent vatten, bättre skydd, hälsa och vaccin.

När vi är med är det frapperande hur öppet människorna berättar om sina upplevelser.

Zenebeter Botolla började omskara för 20 år sedan. Hon fick 10–15 berr varje gång, så för henne blev det ett sätt att försörja sig. Och även om hon minns sin egen smärta så gjorde hon samma sak på sina medsystrar. Hon var själv 18 år när två stora, starka män höll i henne så att hon skulle vara fixad före sitt bröllop.

Aragas Agegreh omskar i byn hon bodde i förut. Hon gjorde det gratis, *vänd*

I Afrika räknar man med att ungefär 92 miljoner flickor och kvinnor över tio år har genomgått det brutala könsingreppet. I Etiopien har tre fjärdedelar av alla kvinnor könsstympats.

”Jag har en dotter och hon är inte omskuren. En duktig ung kvinna som kan göra mycket i sitt liv, gifta sig, få barn, arbeta – och det handlar inte om klitoris!”

Tabeyin Gedlu

måste börja nerifrån.

I den här lilla byn har alla vuxna män och kvinnor samlats vid åtskilliga tillfällen för att diskutera igenom olika könsfrågor på stormöten. Det påminner om första halvan av 1900-talet i Sverige då arbetare, statare och kvinnor samlades för att få förändring till stånd. Vilket gav resultat.

1909 infördes lika rösträtt för män. 1920 fick landet sin första socialdemokratiska statsminister, **Hjalmar Branting**, som påbörjade arbetet för bättre levnadsförhållanden för den stora massan. 1921 infördes allmän rösträtt som även inbegrep kvinnor. 1944 avvecklades statarsystemet och ingen skulle längre vara livegen.

Och även här hemma i Sverige har vi haft sedvänjor som vi tack och lov gjort upp med. Ingen vänder sig längre till en

samma kniv?

Tystnaden är kompakt. Sen hörs ett litet svagt sus. Man kan nästan höra aha-upplevelsen.

Efter det första mötet träffas byborna regelbundet för att diskutera, ställa frågor och göra sin egen plan för hur de vill ha det i just sin by.

Hallå, kommer min dotter att kunna bli gift fast hon inte är omskuren?

Hur ska en man kunna lita på en kvinna som inte är omskuren? Vad säger Gud om flickor med klitoris kvar?

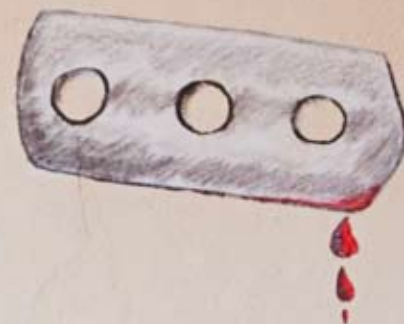
Unicef hjälper till tekniskt med material men överläter till människorna själva att samlas och bestämma hur de ska ha det. Religiösa ledare, både kristna och muslimer, är med. Sedvänjor är kollektiva snarare än kopplade till en religion, påpekar Tabeyin Gedlu. I varken Koranen eller Bibeln finns något

Vad är könsstympning?

Kvinnlig omskärelse är alla former av ingrepp som görs av traditionella skäl. Det kan vara att man tar bort delar av klitoris eller att man prickar klitoris med ett vasst föremål. Ibland används kniv, ibland tråd; då virar man en tråd kring klitoris och snörper av. Den värsta formen av könsstympning är infibulation, vilket innebär att både klitoris och de inre och yttre blygdläpparna avlägsnas. Huden sys sedan ihop och kvar lämnas en millimeterstor öppning där urin och mensblod ska passera. Ingreppen leder till infektioner och kraftiga ärrbildningar. Kvinnor som genomgått könsstympning drabbas i högre utsträckning av barnlöshet och infektioner i urinblåsa och urinerör. Och risken för komplikationer i samband med förlösning ökar om kvinnan är könsstympad.

Källa: Unicef

Så här kan en upplysningskampanj se ut i Etiopien. Bilderna är målade direkt på väggen i en samlingslokal för byborna.

ወለ ደኅ ከይበርህ
ንኤይህ ብሐገር ንቃለህ!

Könsstympning i Sverige

Kvinnlig könsstympning är förbjuden enligt svensk lag sedan 1982, men har ändå förekommit. Lagen skärptes 1999 och innebär att en person som bor i Sverige kan dömas för brott mot lagen, även om könsstympningen har utförts utanför landet. I dag i vårt land finns cirka 40 000 kvinnor från länder där könsstympning förekommer. Av dem är flest somalier.

oftast på flickor som var mellan fem och åtta år, och bara om hon kände familjen.

– När jag själv blev omskuren kunde jag inte göra något på flera dagar. Jag kunde bara sitta och hålla benen i kors. Jag visste ju hur smärtsamt det var, men gjorde ändå samma sak på andra. Om inte jag gjorde det så gjorde någon

runt omkring mig är omskurna. Men jag har fel.

Mister "Obamas" flickvän kommer från ett annat område. "Hon är fullständig", säger han och ett fniss utbryter över kullen där vi alla sitter. Då reser sig en man upp och säger:

"Hur ska en man kunna lita på en kvinna som inte är omskuren? Vad säger Gud om flickor med klitoris kvar?"

annan det. Och det var ju viktigt, annars skulle flickorna inte kunna bli gifta i framtiden.

En efter en vill tala. De berättar att de blev sjuka, fick feber och mådde illa. Tanken slår mig att alla vuxna kvinnor

– Våra kvinnor har lidit. De har fött för många barn. De har arbetat för hårt. De är för uttröttade för att ha sex.

Jag läser **Khady Koitas Skändad** från 2007. Hon kommer från Senegal och kämpar mot könsstympning både i sitt

ursprungsland Senegal och i sin nya hemstad Paris, samt även globalt. I boken skriver hon:

"Ordet orgasm finns inte ens på mitt språk. Kvinnlig njutning är inte bara ett tabubelagt ämne, utan också okänt. Jag hade aldrig hört talas om det. Första gången jag hörde en kvinna prata om det skyndade jag till biblioteket för att söka i litteraturen. Och jag förstod att det var ett ord som faktiskt fattades. Stympningen sker när flickorna är små för att vi ska tro att vi är födda sådana. Man tar ifrån oss vår njutning för att kunna styra över oss, men man kan inte ta ifrån oss vår längtan."

Det finns könsstympade kvinnor som flyttat till väst och som har fått chansen att operera sig genom rekonstruktiv kirurgi. Khady Koita har träffat en 20-årig "återställd" kvinna som sa:

"Jag har en klitoris! Den fungerar! Det känns vrrr!" ●